**24 Kasım Özelinde**

# Öğretmenlerin "İstihdam ve Basamak" Eşitsizlikleri

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Karaağaçlı

## 1.Gezegende ve Türkiye'de Öğretmenler Gününün Doğuşu

Öğretmenler günü, öğretmenlik mesleğini yürüten öğretme uzmanlarını anmak ve onurlandırmak için kutlanan özel bir gündür. Evrensel ölçekte 1994'ten beri her yıl 5 Ekim Öğretmenler Günü olarak kutlanıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (UNESCO) 1994 yılında aldıkları ortak bir kararla 5 Ekim'i "Uluslararası Öğretmenler Günü" olarak kutlanmasını önerdiler.

11 Kasım 1928 Bakanlar Kurulu kararıyla 24 Kasım 1928'de Millet Mektepleri Talimatnamesinin yayınlanmasıyla 24 Kasım 1928, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e "Millet Mektepleri'nin Başöğretmenliği" verildiği gündür.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 100. doğum yıl dönümü olan 1981 "O'nun başöğretmen" oluşunun yıldönümü olarak Türkiye ölçeğinde "Öğretmenler Günü" olarak kutlanmaya başladı (Resmi Gazete, 1992).

## 2.Türkiye Eğitim Coğrafyası'nda Öğretmenlerin Çalışma-İstihdam Sorunları

Türkiye Eğitim Coğrafyası'nda öğretmenlerin çalışma hayatında aşağıda ana çizgilerle verilen farklı öğretmen uygulamaları gözleniyor:

**2.1.Kadrolu öğretmen; 657-4/A olarak, d**evlet memuru statüsünde tam güvenceli olarak tayin işlemleri ve müdür, müdür yardımcılığı gibi yöneticilik durumları için tüm özlük haklarına sahip öğretmenlerdir.

**2.2.Sözleşmeli öğretmen: 657-4/B olarak a**tandıktan sonra genellikle 3+1 yıl aynı okulda sözleşmeli olarak görev yapan, süreyi tamamladıklarında kadroya geçen öğretmenlerdir. Maaş ve ders yükü açısından kadrolularla büyük ölçüde aynı haklara sahiptirler.

**2.3.Ücretli öğretmen:** Öğretmen açığı bulunan okullarda il/ilçe millî eğitim müdürlükleri tarafından yalnızca girdikleri ders saati başına ücret ve sigorta ödenerek görevlendirilen öğretmenlerdir. Ücretli öğretmenler kadro, tayin ve yaz tatili maaşı alamayan en dezavantajlı öğretmen uygulamasıdır.

**2.4.Vekil öğretmen:** Askerlik, doğum veya uzun süreli hastalık iznine ayrılan kadrolu bir öğretmenin yerine geçici olarak görevlendirilen öğretmenlerdir.

**2.5.Özel okullarda çalışan öğretmenler:** Özel okullar, kurslar ve rehabilitasyon merkezlerinde 4857 sayılı İş Kanunu ve Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında sözleşmeli çalışan öğretmenlerdir.

## 3.Özel Okullarda Çalışan Öğretmenlerin Sorunları

Özel okullarda çalışan öğretmenlerin yaşadığı sorunlara ayrı bir başlık atıldığında şu kalemlerde sorunları olduğu görülüyor:

(1)Taban maaş eksikliği, (2) **Yaz tatili ve ödeme aksaklıkları, (3)Eksik sigorta ve prim**, (5)**belirli süreli iş sözleşmeleri, (6)Sık okul değiştirme, (6)Yoğun iş yükü ve mesai dışı beklentiler, (7)Yönetim ve Veli baskıları ve (8)Mesleki uzaklık ve tükenmişlik**

**3.1.Taban maaş eksikliği:** Türkiye'de 2014 yılında taban maaş uygulamasının kaldırılmasıyla derinleşen ekonomik güvencesizlik, özel okullarda çalışan öğretmenlerin ücretleri için kamu öğretmenleriyle eşitlenen taban maaş güvencesi bulunmuyor. Bu durum, maaşların çoğunlukla asgari ücret ve asgari ücrete yakın seviyelerde kalmasına yol açıyor.

**3.2.Yaz tatili ve ödeme aksaklıkları:** Bazı kurumlarda yaz dönemlerinde maaş kesintileri veya ödememe durumları yaşanıyor. Ücretlerin geç ödenmesi ya da elden geri istenmesi gibi tuhaf uygulamalar gözleniyor.

**3.3.Eksik sigorta ve prim:** Çalışma sürelerinin ve ücretlerin SGK primlerine tam yansıtılmaması, emeklilik ve sosyal güvenlik haklarını olumsuz etkiliyor.

**3.4.Belirli süreli iş sözleşmeleri:** Genellikle yıllık veya dönemlik yapılan sözleşmeler, öğretmenlerin sözleşme yenilenmeme ya da işten çıkarılma endişesiyle hak aramalarını güçleştiriyor.

**3.5.Sık okul değiştirme: Özel okul öğretmenlerinin d**üşük ücretler ve çalışma koşulları nedeniyle sık okul değiştirmeleri öğretmenin mesleki sürekliliğini zedelerken; eğitim ve öğretim süreçlerini öğrencilerle iletişim ve etkileşimlerini olumsuz etkilemektedir.

**3.6.Yoğun iş yükü ve mesai dışı beklentiler:** Ders dışı görevler, etkinlikler ve mesai saatleri dışında velilerden gelen iletişim talepleri öğretmenlerin özel yaşam sınırlarını örseliyor.

**3.7.Veli ve yönetim baskısı:** Özel paralı okulların ticari kaygıları ve veli memnuniyeti odaklı yaklaşımı, öğretmenler üzerinde performans ve mobbing baskısı oluşturuyor.

**3.8.Mesleki uzaklık ve tükenmişlik:** Özel okul öğretmenlerinin ekonomik kaygıları, iş güvencesizliği ve sürekli kontrol, denetim ve baskı altında olduklarını hissetmeleri Onların mesleklerine karşı uzaklık ve tükenmişlik hallerini artırmaktadır.

**4.Kamu Okullarında Görevli Öğretmenlerin Tuhaf "Kariyer Basamakları"**

Özel okullarda çalışan öğretmenler yukarı satırlarda sıralanan sorunları yaşarken; Kamu okullarında görevli öğretmenler de "kariyer basamakları" olarak kurgulanan sosyal eşitsiz (1)aday öğretmen, (2)öğretmen, (3)uzman öğretmen ve (4)Başöğretmen özneli "aynı işe karşın farklı özneli aşağıda ana çizgili olarak betimlenen bu tuhaf unvansal uygulamayla" eğitim-öğretim süreçlerini işletmeye çalışmaktadır.

**4.1.Aday öğretmen:** Mesleğe yeni atanan öğretmenlerin ilk 1-2 yıllık uyum ve yetiştirme sürecini yaşayan stajyer öğretmenlerdir.

**4.2.Öğretmen:** Adaylık sürecini tamamlayarak, meslekte 10 yılını doldurmayan, veya kariyer basamağı koşullarını sağlamamış kadrolu/sözleşmeli öğretmenlerdir.

**4.3.Uzman öğretmen:** Öğretmenlikte en az 10 yıl hizmet süresini, eğitim programını tamamlayan, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası bulunmayan ve maaşlarında ek eğitim-öğretim tazminatı ve derece artışı alan öğretmenlerdir.

**4.4.Başöğretmen:** Uzman öğretmenlikte en az 10 yıl, toplamda en az 20 yıl hizmet süresini tamamlayan ve gerekli mesleki gelişim eğitimlerini bitiren öğretmenlerin ulaştığı en üst kariyer basamağı olup, uzman öğretmenlere kıyasla daha yüksek tazminat ve ek derece hakkı kazanan öğretmenlerdir.

## 5.Öğretmenler Günün'de O'nsuz Olmaz!; Cumhuriyet'in Kurucu Lideri'nden; "Öğretmenler ve Yeni Nesiller İlişkisi"

Cumhuriyet'in Kurucu Filozofu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün klasik ve idealize şu görüşü; "Öğretmenler, yeni nesil sizlerin eseri olacaktır" düşünselinin eğitbilim sahasına yansıması Memleketin geleceği için yaşamsal önem ve değerde olduğu unutulmadan gerekli yasal, çalışma, istihdam ve sosyo-ekonomik özlük hakları unvan, kamu özel sektör ayrımsız tüm öğretmenlerimize tanınmalı ve Onların "Emek Değersizleşmesine" uğramatıl-ma-ma-lıdır.

## 6.Vargı ve Yargıda Öğretmen Öznesi

Eğitimin kalbi öğretme-öğrenme süreçleridir. Anılan süreçlere anlam katan en temel öğe ise "öğretmendir. Aynı öğretim işlevini yürüten ama; farklı öğretmen çalışma-istihdam ve unvan basamaklarına göre çalışmaları Onların "kurumsal aidiyetlerini" örselemektedir.

Çünkü; anılan uygulamalarla öğretmenlerin mesleğe, okula, sınıfa ve ulusal eğitimin önemli ve değerli bir üyesi olması temelli aidiyet duygusundaki ihtiyaçlar henüz giderilebilmiş görünmüyor. Bu konuda "aidiyet" Maslow'un ihtiyaçlar skalasında temel bir gereksinim olarak dururken; öğretmenlerin kurumsal aidiyeti öğretmenlerin "çalışma ve kariyer basamakları uygulamalarına" göre zedeli görünüyor.

Karl Marx'ın "gezegende her şey sınıfsaldır!" görüşünü bir kez daha teyitler nitelikteki; öğretmen istihdamındaki (1)kadrolu, (2)sözleşmeli ve (3)ücretli öğretmen statüleri kadrolu öğretmenlerin dışındaki diğer öğretmenlerin aleyhine olmaktadır (Marx,2007). Bu durum ise başta ekonomik olmak üzere sırasıyla psikolojik, sosyolojik ve kültürel yönlerden sosyal statü, sosyal rol ve sosyal prestij öğretmen sorunlarını artırmaktadır. Özel okul özneli uygulamalar ise "bankacı eğitim" anlayışıyla, öğrencileri para kazandıran nesne, sınavları ise faiz geliri olarak görmektedir (Freire, 2017; Freire, 2019).

## 7.Tüm Öğretmenlerimizin Öğretmenler Günü Kutlu Olsun

2026 Türkiye Eğitim Coğrafyası'nda büyük bir fedakarlıkla, sorumlulukla ve meslek duyarlılığı içinde eğitim-öğretim hizmetlerini yürüten "tüm öğretmenlerimizin öğretmenler günü kutlu olsun."

"Eğitim-öğretim dün, bugün ve yarındır." Sosyal eşitlikçi, çoklu, çoğulcu, dayanışmacı, paylaşımcı, Cumhuriyetçi Demokratik katılımlı ve işlevli kamusal-parasız eğitimler olsun.

## Kaynaklar


Darling-Hammond, L. (2000). Teacher Quality and Student Achievement: A Review Of State Policy Evidence. **Education Policy Analysis Archives.** 8(1).

Freire, P. (2017). **Ezilenlerin Pedagojisi.** Genişletilmiş 50. Yıl Özel Basımı. Çev: Dilek Hattatoğlu ve Erol Özbek. Ayrıntı Yayınları.

Freire, P. (2019). **Özgürlüğün Pedagojisi.** Etik, Demokrasi ve Medeni Cesaret. Çev; Gülden Kurt Gevinç. Ayrıntı Yayınları.

Karaağaçlı, M. (2023). 24 Kasım Duygusalında Kronikleşen Öğretmen Sorunsalları 24 11 2023. **www.mektepligazete.com.**

Karaağaçlı, M. (2024).**Eğitimin Kalbi Öğretme Öğrenme Süreçleri.** Bizim Büro Basımevi Yayın ve Dağıtım Hizmetleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. Matbaa Sertifika No:42488. ISBN-978-605-80173-8-2. Bandrol Seri No Aralıkları: THG-VLY 133463-133482.

Karaağaçlı, M. (2026). **Kuramdan Uygulamaya Öğretmenliğin ABC'si.** Karaağaçlı Kitapları No:24. Ankara: Berikan Yayınları. Berikan Elektronik Basım Yayım Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. Nisan 2026. ISBN: 978-625-8694-41-3-Bandrol Seri Aralıkları No: THG-ZKO 295301-295330İ. http://www.berikanyayınevi.com. 31.03.2026.Nisan, 2026.

Marx, K. (2007). **Das Kapital.**

Resmi Gazete (1992). 19-26 Kasım 1992 —Sayı: 21417. **Yönetmelik. MEB, Öğretmenler Günü Kutlama Yönetmeliği.**

**Etiksel Gerekçe ve İlke**

Burada yer verilen görüşlerde Bilimsel Araştırma yöntem bilim ilkelerine göre; atıf ve alıntı kurallarına uyularak, herhangi bir yapay zeka minneti, intihal ve manipülasyon yapılmadığından, yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi emeğe saygıya ve etiğe uygun olacaktır.

**İletişim ve Erişimi**

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
T.C.Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğretim Üyesi
e-posta-1: mkara@gazi.edu.tr
e-posta-2: mustafakaraagacli80@gmail.com
Web-1 : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web-2 :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID :https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

**Süren Yayın Ortamları ve Portalları**

Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji ve güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Siyasal ve güncel :https://toplumsaltv.com.tr
Konuk yazarlığı-1 :www.bcp.org.tr
Konuk yazarlığı-2 :www.derslerdergisi.comr
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

**Bilişim Medyaları**

Facebook-1 :Kirizma
Facebook-2 :Mustafa Karaağaçlı
X :M_Karaagacli_
İnstagram :mustafakaraagacli1
Youtube kanalı:http://www.akademikada.youtube.com/@
Linkedin : http://www.linkedin.com/mustafakaraagacli